

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ 2018

ΘΕΜΑ Α1

Ο συγγραφέας εξετάζει τις διαφορές «παιδείας-εκπαίδευσης». Ξεκινά με διαπίστωση ότι οι δύο όροι συχνά εσφαλμένα ταυτίζονται, και εντοπίζει τη ρίζα της «παιδείας» στους Αισχύλο και Σοφοκλή και στον Πλάτωνα, που αναβαθμίζει την έννοια της και την καθιστά μέτρο γνώσης και αρετής. Ακολούθως αναφέρει ότι στην αρχαία Ελλάδα η έννοια συνδεόταν με τη νεαρή ηλικία και ασχολείται με την έννοια της «εκπαίδευσης» που εμφανίζεται πρώτη φορά στον πλατωνικό Κρίτωνα. Παρακάτω διαπιστώνει ότι οι δύο όροι δεν είναι συνώνυμοι με αποτέλεσμα η εναλλαγή τους να προκαλεί σύγχυση, κρίνοντας απαραίτητη την προσεκτική χρήση τους. Κλείνοντας διευκρινίζει ότι οι δύο όροι είναι «σύμμαχοι» και «αντίπαλοι» με κοινό στοιχείο τη μάθηση από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και επισημαίνει διαφορές των εννοιών.

ΘΕΜΑ Β1

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β2

- α) Ένας τρόπος ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου είναι η σύγκριση-αντίθεση. Οι όροι που συγκρίνονται και αντιτίθενται είναι η παιδεία και η εκπαίδευση («Η παιδεία είναι περισσότερο μέθοδος... Αντίθετα, η εκπαίδευση ...υποχρεωτική»)
- β) Οι διαρθρωτικές λέξεις ή φράσει με έντονη γραφή της τρίτης παραγράφου του κειμένου εκφράζουν τα ακόλουθα:

ωστόσο: αντίθεση,
επομένως: συμπέρασμα,
προκειμένου: σκοπός,
που πάει να πει ότι: επεξήγηση,
κυρίως: έμφαση

ΘΕΜΑ Β3

- α)
 - Οι αρχές της εντοπίζονται στον Αισχύλο και στον Σοφοκλή.
 - Η ίδια λέξη [...] σκοπίμως συνδέεται κάποτε τόσο με την παιδεία όσο και με την παιδία.
 - [...] το οποίο, όσο βλέπω στα λεξικά, παρουσιάζεται πρώτη φορά στον πλατωνικό Κρίτωνα.
 - [...] δημιουργεί σύγχυση εις βάρος και των δύο παραγόντων της κρίσιμης αυτής συζυγίας.
 - Από εκεί και πέρα αρχίζουν πρόδηλες και λανθάνουσες διαφορές.

- β)** *αναβαθμίζεται:* υποβαθμίζεται,
μεταγενέστερη: προγενέστερη,
επιτρέπουν: απαγορεύουν,
ιδιωτική: δημόσια,
διαφορές: ομοιότητες.

ΘΕΜΑ Β4

α) Δύο ρήματα παθητικής φωνής στην πρώτη παράγραφο του κειμένου είναι τα εξής: «ανιχνεύονται», «θεωρείται». (Άλλα ρήματα που μπορούν να αναφερθούν είναι: «εναλλάσσονται», «αναβαθμίζεται», «αναδεικνύεται», «συνάπτεται»).

β) Η παθητική φωνή καθιστά το ύφος του κειμένου απρόσωπο και αντικειμενικό, όπως ταιριάζει σε ένα άρθρο. Συγκεκριμένα, η χρήση παθητικής φωνής και γ προσώπου αρμόζει στο νόημα της πρώτης παραγράφου του κειμένου που επιχειρείται η ιστορική προσέγγιση της λέξης παιδείας.

ΘΕΜΑ Γ1

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο

Τίτλος: Το σχολείο παιδεύει και εκπαιδεύει

Πρόλογος: Αφόρμηση από επικαιρότητα, διαπίστωση απώλειας παιδευτικού ρόλου σχολείου στη σύγχρονη εποχή και σύνδεσή του με το διάλογο που έχει ανοίξει στη σχολική κοινότητα σχετικά με το μορφωτικό ρόλο του σχολείου στον 21^ο αιώνα.

Ύφος: κυρίως επίσημο και τυπικό με χρήση γ προσώπου

Γλώσσα: επικρατεί η αναφορική χρήση της γλώσσας

A) Ζητούμενο: το σχολείο οφείλει, παράλληλα με την εκπαιδευτική λειτουργία, να ασκεί και παιδευτική λειτουργία.

- Στόχος του σχολείου δεν πρέπει να είναι μόνο η παροχή στο νέο άτομο γνώσεων των φυσικό-θετικών, κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών.
- Το σχολείο πέρα από τη μετάδοση γνώσεων οφείλει να βοηθάει το νέο να αποκρυπτογραφήσει το «είναι» του, να συνειδητοποιήσει τις δυνάμεις και τις αδυναμίες του, τα προτερήματα και τα ελαττώματά του.
- Παράλληλα, το σχολείο πρέπει με τα ερεθίσματα που παρέχει και τις δραστηριότητές του να καλλιεργεί τις πνευματικές ικανότητες του ατόμου, ώστε ο νέος να επεξεργάζεται και να αξιολογεί τα δεδομένα, τα μηνύματα που δέχεται, να μην ετεροκαθορίζεται και να προφυλάσσεται από κινδύνους που απειλούν την πνευματική του ελευθερία.
- Σίγουρα, ο ρόλος του σχολείου πρέπει να είναι ηθοπλαστικός, δηλαδή να μεταδίδει στον νέο αιώνες, αναλλοίωτες αξίες, όπως εντιμότητα, δικαιοσύνη, σεβασμό, αλtruισμό, ακεραιότητα κ.ά., που εξανθρωπίζουν τον ψυχικό του κόσμο, χαλιναγωγούν τα πάθη του και τον καθιστούν ικανό να κάνει κάθε φορά τη σωστή επιλογή ανάμεσα στο δίκαιο και το άδικο, στην αλήθεια και το ψέμα.
- Πέρα από αυτά το σχολείο οφείλει μέσα από τα μαθήματα και τις δραστηριότητες που διοργανώνει να αναπτύξει την αισθητική του νέου, το γούστο του, δηλαδή να τον φέρει σε επαφή με τις αισθητικές αξίες του ωραίου, του μέτρου/της ισορροπίας, του ιδεώδους.

- Τέλος, το σχολείο πρέπει να βοηθάει το νέο να ξεπερνά τον ατομικισμό του, να καλλιεργεί την κοινωνική φύση του, να δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε μέσα στο σχολικό περιβάλλον να συνάπτονται σχέσεις συνεργασίας και φιλίας.

B) Ζητούμενο: Τρόποι με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση του παιδευτικού ρόλου του σχολείου.

- Το εκπαιδευτικό σύστημα απαιτείται να ξεπεράσει τον τεχνοκρατικό/εξειδικευμένο χαρακτήρα του και να προσανατολιστεί σε μία ευρύτερη, ανθρωπιστική παιδεία, που θα συμβάλει στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, όπως αυτή που προτείνεται παραπάνω.
- Αυτό θα επιτευχθεί, αν κατά την εκπαιδευτική διαδικασία ο εκπαιδευτικός προωθεί το διάλογο, το σεβασμό και τον πλουραλισμό, ώστε να ενθαρρύνεται η αυτενέργεια του μαθητή, η συμμετοχή του στη σχολική δραστηριότητα, για να είναι ο μαθητής ενεργός, να εκφράζει τις προσωπικές του απόψεις και να προβληματίζεται.
- Θετικά προς την κατεύθυνση αυτή θα λειτουργούσε η προτροπή του εκπαιδευτικού προς τους μαθητές για μελέτη και άλλων εξωσχολικών εγχειριδίων (προκειμένου να απαλλαχτεί η εκπαιδευτική διαδικασία από το ένα και μοναδικό σχολικό εγχειρίδιο που οδηγεί στην απομνημόνευση και τη στείρα μάθηση) και η ενίσχυση του θεσμού των δανειστικών βιβλιοθηκών,
- Απαραίτητες κρίνονται οι νέες δραστηριότητες εντός και εκτός σχολικού περιβάλλοντος με τη συνεργασία, αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού- μαθητή, όπως ομαδικές εργασίες, διαθεματικές δραστηριότητες, διοργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, εθελοντικές δράσεις κοινωνικού και οικολογικού περιεχομένου, περιηγήσεις σε χώρους ιστορικού, επιστημονικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
- Για την επίτευξη των παραπάνω απαιτείται φυσικά και η συνεχής επιμόρφωση εκπαιδευτικών, όχι αποκλειστικά στο επιστημονικό τους αντικείμενο, αλλά κυρίως στη διδακτική τους επάρκεια και στην ανάπτυξη των επικοινωνιακών τους δεξιοτήτων.
- Τέλος, από την πλευρά των μαθητών κρίνεται ουσιώδες να διευρυνθούν οι δραστηριότητες που διενεργούνται από τις σχολικές τους κοινότητες, π.χ. αντιρατσιστικές, αντιπολεμικές εκδηλώσεις/ συναυλίες, υποδοχή και φιλοξενία μαθητών από χώρες του εξωτερικού, αλλά και έκδοση εντύπων κοινωνικού προσανατολισμού.